

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2019
ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΩΝ ΛΥΚΕΙΩΝ
ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

A. ΜΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Εισαγωγικό Σημείωμα

Ο Α. Καμύ το 1957 κερδίζει το βραβείο Νόμπελ Λογοτεχνίας. Στην ομιλία του στην Ακαδημία της Σουηδίας αναφέρεται στην Τέχνη και στον κοινωνικό ρόλο του καλλιτέχνη.

[...] Προσωπικά, μου είναι αδύνατον να ζήσω χωρίς την τέχνη μου. Αλλά ουδέποτε την έβαλα πάνω απ' όλα. **Αντιθέτως**, μου είναι απαραίτητη γιατί συνυπάρχει με τον καθένα και μου επιτρέπει να ζω, έτσι όπως είμαι, στο ίδιο επίπεδο με όλους. Η τέχνη δεν είναι για μένα μια απόλαυση μοναχική. Είναι ένα μέσο για να αγγίζω τον μεγαλύτερο δυνατό αριθμό ανθρώπων, προσφέροντάς τους μια προνομιακή εικόνα για τους κοινούς πόνους και τις χαρές. Εξαναγκάζει, **λοιπόν**, τον καλλιτέχνη να μην απομονωθεί και του επιβάλλει την πιο ταπεινή και οικουμενική αλήθεια. Και αυτός που συχνά επιλέγει τη μοίρα του καλλιτέχνη επειδή αισθάνεται διαφορετικός, πολύ γρήγορα αντιλαμβάνεται ότι δεν θα τονώσει την τέχνη και τη διαφορετικότητά του παρά μόνον αποδεχόμενος την ομοιότητά του με όλο τον κόσμο.

Ο καλλιτέχνης διαπλάθεται μέσα σ' ένα αδιάκοπο πηγαινέλα από το εγώ του στους άλλους, στο μεταίχμιο¹ μεταξύ της αναγκαίας γι' αυτόν ομορφιάς και της κοινότητας από την οποία αδυνατεί να αποσπαστεί. **Γι' αυτό τον λόγο** οι αληθινοί καλλιτέχνες δεν περιφρονούν τίποτε και υποχρεώνουν εαυτούς να κατανοούν αντί να κρίνουν. Κι αν πρέπει να πάρουν το μέρος κάποιου σε αυτόν τον κόσμο, δεν μπορούν παρά να ταχθούν υπέρ μιας κοινωνίας όπου, σύμφωνα με την ιστορική ρήση του Νίτσε², δεν θα κυριαρχεί πλέον ο κριτής αλλά ο δημιουργός, είτε είναι εργάτης είτε διανοούμενος.

[...] Ο καλλιτέχνης μπορεί να ξαναβρεί το αίσθημα μιας ζωντανής κοινωνίας που θα τον δικαιώσει με μόνη προϋπόθεση να αποδεχτεί, όσο του είναι δυνατόν, τη διπλή υποχρέωση που προσδίδει αξία στο έργο του: να ταχθεί στην υπηρεσία της αλήθειας και της ελευθερίας. **Εφόσον**, προορισμός του είναι να συνενώσει τον μεγαλύτερο δυνατό αριθμό ανθρώπων, αδυνατεί να συμβιβαστεί με το ψεύδος και τη δουλεία που, όπου βασιλεύουν, πολλαπλασιάζουν τη μοναξιά. Όποιες κι αν είναι οι προσωπικές μας αναπηρίες, το

μεγαλείο της δουλειάς μας θα ριζώσει μόνο αν αναλάβουμε μια δέσμευση διττή³, που δύσκολα τηρείται: την άρνηση του ψεύδους για ό,τι γνωρίζουμε και την αντίσταση στην καταπίεση.

(Αλμπέρ Καμύ, «Ο Καλλιτέχνης και η Εποχή του. Ομιλίες στη Σουηδία», εκδ. Καστανιώτης, Αθήνα, 2011, απόσπασμα, σελ. 26-28, διασκευή)

¹ μεταίχμιο: το διαχωριστικό σημείο ανάμεσα σε δύο αντίθετες καταστάσεις

² Νίτσε: Γερμανός φιλόσοφος

³ διττή: διπλή

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1^η δραστηριότητα

A1. «Προσωπικά ... είτε διανοούμενος»: Παρουσιάστε περιληπτικά στην τάξη σας το περιεχόμενο του συγκεκριμένου αποσπάσματος του κειμένου. (60-80 λέξεις) **Μονάδες 15**

2^η δραστηριότητα

A2. αντιθέτως, λοιπόν, γι' αυτό τον λόγο, εφόσον: Ποιος είναι ο ρόλος της κάθε διαρθρωτικής λέξης/φράσης στη συνοχή του κειμένου; **Μονάδες 4**

A3. Να δώσετε έναν τίτλο στο κείμενο. **Μονάδες 3**

A4. α) ουδέποτε, επιτρέπει, αδυνατεί, δέσμευση: Να γράψετε ένα αντώνυμο για κάθε μία από τις παραπάνω λέξεις. (μον. 4)

β) περιφρονούν, υποχρέωση: Για κάθε μία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου να δημιουργήσετε μία πρόταση που θα φανερώνει τη σημασία τους. (μον. 4)

Μονάδες 8

3^η δραστηριότητα

A5. Σε μία σύντομη ομιλία σας στη Βουλή των Εφήβων να προτείνετε τρόπους με τους οποίους το σύγχρονο σχολείο θα αναλάβει καθοριστικό ρόλο στην πρόοδο της τέχνης και του πολιτισμού. (200-250 λέξεις)

Μονάδες 20

B. ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Εισαγωγικό Σημείωμα

Η Alda Merini είναι Ιταλίδα ποιήτρια και το 1996 προτάθηκε από τη Γαλλική Ακαδημία για το βραβείο Νόμπελ στη Λογοτεχνία.

[Ένα ποίημα δυο ερμηνείες]

Δεν έχω ανάγκη από χρώματα.

Έχω ανάγκη από αισθήματα,
από λέξεις, από λέξεις σοφά διαλεγμένες,
από λουλούδια που τα λένε σκέψεις,
από ρόδα που τα λένε παρουσίες,
από όνειρα που κατοικούν τα δέντρα,
από τραγούδια που κάνουν τ' αγάλματα να χορεύουν,
από άστρα που ψιθυρίζουν στ' αυτί των εραστών.

Έχω ανάγκη από ποίηση,
εκείνη τη μαγεία που καίει το βάρος των λέξεων,
που ξυπνά τις συγκινήσεις και φέρνει καινούργια χρώματα.

*Alda Merini, Μετάφραση: Ευαγγελία Πολύμου,
<https://bibliotheque.gr/article/67424>.*

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1^η δραστηριότητα

B1. Σε μία παράγραφο 50–60 λέξεων να καταγράψετε ποιες είναι οι προσδοκίες της ποιήτριας. Τεκμηριώστε την απάντησή σας με στοιχεία του ποιήματος. **Μονάδες 15**

2^η δραστηριότητα

B2. α) Να εντοπίσετε και να καταγράψετε τρεις προσωποποιήσεις που υπάρχουν στο ποίημα. (μον. 6) Τι πετυχαίνει με τη χρήση τους η ποιήτρια; (μον. 1)

β) Η φράση «έχω ανάγκη» επαναλαμβάνεται στο ποίημα. Να ερμηνεύσετε τη λειτουργία της επανάληψης ως προς το νόημα του κειμένου. (μον. 8) **Μονάδες 15**

3^η δραστηριότητα

B3. Η ποιήτρια δηλώνει ότι έχει ανάγκη την ποίηση. Εσείς, στη ζωή σας, κατά πόσο έχετε ανάγκη από κάποια μορφή τέχνης (μουσική, ζωγραφική, θέατρο, λογοτεχνία κ.λπ.); Σε ένα κείμενο 100–150 λέξεων να αναπτύξετε την άποψή σας. **Μονάδες 20**